

LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Editors amants de bucaners

ANDREU SOTORRA

www.andreusotorra.com

Robert Louis Stevenson, *L'illa del tresor*. Traducció de Joan Sellent. Il·lustracions de Leonard Beard. Quaderns Crema. Barcelona, 2001. A partir de 12 anys.

Estigueu tranquils. Me'n guardaré prou de fer una crítica de *L'illa del tresor* a aquestes altures, quan fa 125 anys que es va publicar. Però sí que cal destacar aquesta nova edició que Quaderns Crema ha encarregat a Joan Sellent, traductor que, en una cultura normalitzada, es podria anomenar *professional* perquè la seva obra apareix constantment en tots els mitjans (cinema, teatre, narrativa...).

Ara mateix, una altra traducció seva és a l'ombra de *Coriolà*, que Georges Lavaudant, director del Théâtre de l'Odéon, ha dirigit al Teatre Nacional de Catalunya. Entre autopistes, asfalt, ponts de goma de Fomento de Construcciones y Contratas i

(trad. d'Anna Gasol); La Galera (trad. de Josep Vallverdú); i en trobaríem en altres segells com ara Barcanova, Vicens Vives, Molino, Joventut, Bruguera i Mentora. Me'n deixo. La llista d'editors amants dels bucaners és llarga.

El que no vull deixar passar per alt és el pròleg que Joan Sellent fa a la seva versió de *L'illa del tresor*. Amb el seu permís, doncs, m'apropio algunes de les coses que hi diu. Primer, una referència de cuina familiar que parla per ella sola. L'avi matern de Joan Sellent, el poeta Joan Arús i Colomer (1891-1982), va traduir el 1926 la mateixa obra de Robert Louis Stevenson i això fa que Sellent hagi viscut aquesta obra des de la infància i que ara hagi incorporat algunes de les solucions de traducció del seu avi en la versió actual. Per això, diu: "Reivindico la pràctica de beure dosificadament dels encerts dels precursors". I per això altre: "Vaig anar redescobrint una traducció que [...] mostra

una absència d'afectació, un sentit de l'equilibri i una llegibilitat que la situen molt lluny dels manierismes i la pirotècnica verbal que adornen els experiments d'un Josep Carner, per citar el traductor més prolífic i més influent de la seva generació". Mutis.

Només esmentaré un exemple de la pulcritud i l'esperit de recuperació de la tradició, que no sé si procedeix de la versió de l'avi Arús o si és pròpia de Sellent, però que he pensat que no coincidiria amb cap de les versions que he pogut consultar. I ha estat així. Allà on tots diuen -quan el capità acaba d'arribar a l'Hostal Almirall Benbow-: "No vam poder saber més detalls del nostre hoste", Joan Sellent hi posa un *estadant* en lloc d'un *hoste*, que feia molt de temps que no veia escrit. Ara diguem tots a cor: "La canalla d'avui en dia no sap què és un estadant". ¿I el context? ¿I la incògnita de la paraula que pren sentit al costat de les altres? Aquest *estadant* garanteix, doncs, que estem davant d'una traducció de confiança.

Han passat 125 anys. Entremig apareix Harry Potter i desconcerta el personal. Però això passa una vegada cada 100 anys, com el cas de *L'illa del tresor*. Que ningú es desanimi: tenim 100 anys més al davant.

Dins del calaix durant 125 anys

PAU JOAN HERNÁNDEZ

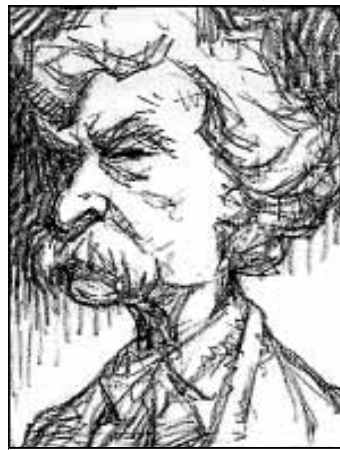
NARRATIVA

Mark Twain, *Un assassinat, un misteri i un casament*. Traducció d'Ernest Riera. Pròleg i epíleg de Roy Blount, Jr. Il·lustracions de Peter de Sève. La Magrana. Barcelona, 2001.

Suposo que és inevitable en la trajectòria de qualsevol autor que algunes de les seves obres quedin, amb el temps, arraconades o oblidades, mentre que d'altres mantenen la notorietat al llarg del temps. De vegades, però, aquests obllits tenen un motiu concret, com poden ser els gustos de cada època o, simplement, la superior qualitat d'una part de l'obra de l'autor. El que ja no és ni molt menys tan freqüent és que una obra, ni que sigui menor, d'un autor notori i estudiadíssim passi completament desapercebuda per a tothom i no surti a la llum pública fins 125 anys després d'haver estat escrita. Aquest és el cas d'*Un assassinat, un misteri i un casament*, de Mark Twain. L'obra ha protagonitzat una història encara més rocambolesca que la trama que narra (un fet, diguem-ho de passada, que segurament hauria encantat a Twain).

PROJECTE FRUSTRAT

Som al 1876. Els Estats Units celebren el centenari de la declaració d'Independència. La guerra civil ja ha quedat enrere (1865), però l'Oest encara és una turbulenta zona de colonització. És, per situar-nos, l'any de la batalla del riu Little Bighorn. I també és un any especialment important en la trajectòria de Samuel Clemens, conegut com a Mark Twain, que és probablement l'autor més popular del país i viu còmodament instal·lat en una casa amb aspecte de vaixell de vapor a Hartford (Connecticut). Literàriament, es troba en un moment difícil, encallat entre les seves dues grans obres: acaba d'escriure *Tom Sawyer* i està encallat a mig escriure *Huckleberry Finn*, tan encallat, de fet, que s'ha plantejat seriosament destruir el manuscrit. És aleshores que Twain fa una curiosa proposta a William D. Howells, editor de l'*Atlantic Monthly*. Es tracta d'escriure un esquema d'argument, o bé un inici d'història, i convidar un seguit d'escriptors reconeguts a escriure el relat o bé a completar-lo. Els escriptors així desafats eren figures com ara James Russell Lowell, Bret Harte, Oliver Wendell Holmes i Henry

Retrat de Mark Twain

James. El projecte és interessant, però les dificultats són òbvies: al problema de convèncer un seguit d'autors més que consagrats a actuar com a comparses del projecte d'un altre s'hi afegeix una qüestió de gustos i d'estil personals. I és que Lowell i Harte, encara, però... algú es pot imaginar Henry James escrivint un argument de Mark Twain?

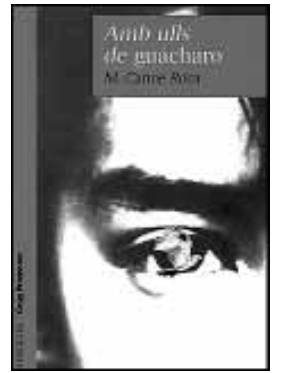
El cas és que el projecte va quedar en no res i el manuscrit escrit per Twain va desaparèixer. El 1945, dos homes que l'havien comprat en una casa de subhastes, van voler obtenir-ne els drets, però els hereus de Twain van interposar una demanda per evitar-ne la publicació. No és fins l'any 2000 que la Buffalo and Erie County Public Library adquireix els drets de publicació de l'obra.

Un assassinat, un misteri i un casament arriba fins a nosaltres, doncs, amb pròleg i epíleg de Roy Blount Jr., i amb unes notables il·lustracions de Peter de Sève, de les quals el millor que es pot dir és que probablement haurien agradat al mateix Twain (de qui són conegudes les baralles amb els il·lustradors). L'edició inclou, a més, quatre reproduccions de pàgines del manuscrit original.

PESSICS DE TRAMA

I quina història ens explica aquest relat perdut? Seria difícil dir-ho sense espatllar la intriga. Diguem només que el lector coneixerà una tancada i endarrerida comunitat rural de l'Oest, un misteriós foraster aparegut del no-res enmig d'un camp nevad... i, sobretot, la pintoresca tirria que sentia Mark Twain per Jules Verne.

Ernest Riera aconsegueix transmetre amb fidelitat al lector català el personalíssim estil de Mark Twain. Això i l'acurada edició del llibre haurien de ser valors afegits perquè tots els lectors de Twain corrin a la llibreria més propera per conèixer aquesta obra perduda que ni tan sols figura a l'exhaustiva *Mark Twain A to Z*.

M. Carme Roca, *Amb ulls de guàcharo*. Alfaguara/Grup Promotor. Barcelona, 2001. A partir de 14 anys.

A causa de les inundacions que ha patit el litoral veneçolà, el Raül, un adolescent, i la seva àvia Melita es veuen obligats a marxar del seu país i vénen a viure a Barcelona, on tenen uns familiars. Àvia i nét, que abans gairebé no havien tingut tracte, guarden cadascú pel seu cantó un secret.

Joan de Déu Prats, *Les aventures del megacapità Fonoll*. Il·lustracions de Glòria Garcia. Editorial Barcanova. Barcelona, 2001. A partir de 10 anys.

El megacapità Fonoll arriba a la Terra amb la seva nau i fa una retransmissió de la seva exploració. Així, el lector podrà saber que l'extraterrestre observa amb una mirada fresca i divertida el comportament dels terrícoles.

Albert Dasi i Aloi, *Parada a Capbanda*. Editorial Cruïlla. Barcelona, 2001. A partir de 12 anys.

La Meritxell ha perdut els seus pares víctimes d'un malefeci, però ella no es conforma i farà mans i mànigues per recuperar-los. En la seva recerca, arrossega a situacions insòlites els amics, el iaio, pinxos i policies. Novel·la fantàstica de sèrie negra, molt ben resolta.

El capità Silver segons Leonard Beard

les pallisses que Lluís Homar (Coriolà) propina als seus adversaris, hi ha la veu de Joan Sellent que ha traduït aquest Shakespeare.

A l'hora de rellegir aquesta versió de *L'illa del tresor*, editada en cartoné i amb unes estilitzades il·lustracions de Leonard Beard, que Jaume Vallcorba de Quaderns Crema ha aparellat amb un gust exquisit de recuperació dels clàssics al costat de l'edició de l'obra del mateix Robert Louis Stevenson *El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde* (trad. Salvador Oliva), despenjo de la S de la biblioteca tres *illa del tresor* més que són només una mostra de les moltes edicions existents en català. La tenen en catàleg: Bromera (trad. Josep Franco); Columna (trad. d'Eulàlia Presas); Cruïlla (trad. de Pau Joan Hernández); Edebé